Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Constanța

Simpozionul Regional „Perspective și experiențe în educația incluzivă”, Ediția a IV-a,
14 mai 2021

Educația incluzivă. Aspirații și realități

PROF.UNIV.DR. VRASMAS TRAIAN

Sumarul

1. Ce (mai) înseamnă educația incluzivă?
2. Conexiuni ale incluziunii în educație
3. Educația pentru toți și educația incluzivă - aspirații contemporane
4. Incluziune, diversitate și echitate în educație
5. Realități din lume și educație în raport cu incluziunea și echitatea
6. Realități sociale și educația incluzivă la noi
7. Competiție, cooperare și incluziune în educație
8. Îngrijorări privind educația incluzivă (cu focalizare pe CES)
9. În loc de concluzii

Ce (mai) înseamnă educația incluzivă?

- În ultimii 25 de ani au apărut numeroase articole, studii, cărți și alte publicații care tratează mai mult sau mai puțin explicit tema educației incluzive.
- Cantitate enormă a informațiilor electronice disponibile...
- Foarte multe informații eLearning sunt legate de proiecte cu finanțare pe această temă...
- Multitudine de accepțiuni date, inclusiv unele eronate, cu efecte perverse
- Expresie foarte „la modă„„ utilizată adesea și ca ilustrare a unei „corectitudini politice„„...

Educația si incluziunea

La nivelul său fundamental, învățământul este o activitate cu un scop moral profund şi trainic.
- La nivel micro, scopul moral al educației înseamnă asigurarea unor şanse egale pentru toți elevii, mai cu seamă pentru cei dezavantajați, care au mai mult de tras.
La nivel macro, scopul moral reprezintă contribuția educației la dezvoltarea societății şi democrației.

Sursa:
https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/viewpoints/experts/inclusion_and_diversity_in_edu.htm

A căuta **sa definești educația incluzivă** înseamnă a-ti permite să o disociezi cumva de **educație, în** sensul general al termenului. Din punct de vedere logic acest lucru este *incoerent și paradoxal*. **Toată educația** este în definitiv **incluzivă…**

Sursa:
https://lecafedufle.fr/education-inclusive/

Oare așa este sau așa ar trebui să fie?

Semnificatii principale ale educatiei incluzive

Viziunile și ca atare definițiile pot fi diferite, din multe considerente, ca de pildă criteriile și valorile implicate:

- **definiții unilaterale, înguste - cu focalizarea pe un sigur grup țintă (cei din educația specială) și/sau criteriu, ca de pildă plasarea educațională a copiilor dintr-un grup țintă pentru marginalizare și excludere (de exemplu cei cu dizabilități); în anii „90 a fost sensul inițial de bază, dar este larg vehiculat și acum...**

- **definiții multilaterale, extinse, care se referă la mai multe valori, procese, criterii de analiză ale educației incluzive, la mai multe grupuri, la diversitatea copiilor (UNESCO, 1994, 2009, UE etc)**

O definiție extinsă în România

- *"Educaţia incluzivă presupune un proces permanent de îmbunătăţire a instituţiei şcolare, având ca scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susţine participarea la procesul de învăţământ a tuturor elevilor din cadrul unei comunităţi"*

- *Sursa: Dezvoltarea practicilor incluzive în şcoli. Ghid managerial, 1999, MEN şi UNICEF, Bucureşti*

O definiție UNESCO, 2009

- Educația incluzivă este un proces continuu care vizează să ofere educație de calitate pentru toți, respectând, în același timp, diversitatea și diferitele abilități și necesități, caracteristici și așteptări de la învățare ale elevilor și comunităților, eliminând toate formele de discriminare.

Conexiuni semantice ale educației incluzive

- *Educația incluzivă – vizează prevenirea și combaterea excluderii, discriminării, marginalizării, segregării...în legătură cu contextele de învățare școlară...*

- *Educația pentru diversitate – diversificarea și diferențierea în educație...*
- *Educatia pentru toți - disparitățile în educație*
- *Educatia inter si/sau multiculturala* – relevă o multitudine de fațete ale diversității umane
- *Educatia antirasistă - discriminarea de rasă*
- *Educatia pentru toleranță – NU intoleranței...*
- *Educatia « antibias » - împotriva prejudecăților de orice fel (Bias free Framework)*
- *Educația pentru echitate – dreptate, justiție, corectitudine, egalizare de șanse...*
- *Educația pentru alteritate...(inclusiv empatie și compasiune)...*
- *Educație și democrație...*
- *Educație pentru pace...*

Educația „antibias„ (Burke&Eichler, 2006*)

- Surse majore ale prejudecăților – care conduc la inechități, inegalități, discriminare, marginalizare, excludere, segregare...
  - Menținerea ierarhiilor existente
  - Eșecul examinării diferențelor (relevante)
  - Utilizarea de standarde duble...

(*)https://www.researchgate.net/publication/7266193_The_BIAS_FREE_Framework_A_new_analytical_tool_for_global_health_research

Educația pentru toți și educația incluzivă. Premise ale unor aspirații contemporane majore

- 2 concepte, 2 paradigme, 2 valori și aspirații universale, reliefate cu deosebire după anul 1990...
- **Baza pedagogică** - idei mai vechi ale unor foarte cunoscuți autori – precursori ai EPT și EI; în perioada Renașterii și Iluminismului - Comenius, Locke, Rousseau, Pestalozzi etc; în secolul XX (secolul copilului), curentul educației noi – Ellen Key, Maria Montessori, Ovide Decroly, Edouard Claparede, Celestin Freinet; al educației pentru democrație (John Dewey) etc.
- **Istorie recentă și conceptualizare complementară, progresivă**, ambele derivate în principal din evoluția drepturilor umane, după cel de-al doilea război mondial, din lupta împotriva discriminării și segregării, a inegalităților și nedreptăților de toate felurile...
- **Evoluția drepturilor omului (1948-1989)**
  - **Declarația universală a drepturilor omului (1948) - egalitatea în drepturi și demnitate umană**; ***dreptul tuturor oamenilor la educație…***educația elementară este obligatorie şi gratuită iar nivelurile superioare ale învățământului trebuie să fie **accesibile *tuturor,*** pe baza meritelor (performanțelor).

Educația pentru toți și educația incluzivă. Premise ale aspirațiilor

Evoluția drepturilor omului

- Declarația privind acordarea independenței țărilor şi popoarelor coloniale (1960) – odată cu independența a 17 țări din Africa...
- CONVENȚIA UNESCO (1960) privind lupta împotriva discriminării în domeniul educației
- Conventia ONU impotriva discriminării rasiale (1965) – face referire și la dreptul la educație
- Conventia internațională asupra drepturilor economice, sociale și culturale (ONU, 1966) – art. 13: dreptul la educație a fiecărei ființe umane...
- Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (1979) – art 10 educația...
- Rezoluții ale ONU privind persoanele cu dizabilități (1971, 1975, 1982, 1993...)
- Convenția ONU privind drepturile copilului (1989) – art. 2 (criterii de nondiscriminare), art 28-29 – educație pentru toți copiii, pe baza de șanse egale!

Esenţa viziunii EDUCAŢIE PENTRU TOŢI (EPT)

- Lansată in anul 1990 si reluată in 2000 şi 2015, paradigma EPT exprimă, în esență, preocuparea strategică și mobilizarea statelor lumii pentru a acționa spre diminuarea decalajelor cantitative și calitatative în asigurarea dreptului la educație școlară pe mapamond.
- Dintre categoriile dezavantajate în educație, pe plan mondial, UNESCO evidenția (încă din 1990): fetele și femeile, săracii, emigranții, persoanele cu dizabilități (handicap), populația din zonele izolate etc. Circa 1/6 din populația globului era analfabetă (inclusiv analfabetism funcțional), iar peste 100 de milioane de copii nu mergeau la școala...
- S-a pus cu acuitate problema accesului și participării la educația de bază (instrumentele învățării și conținutul ei – cunoștințe, abilități, valori și atitudini)...

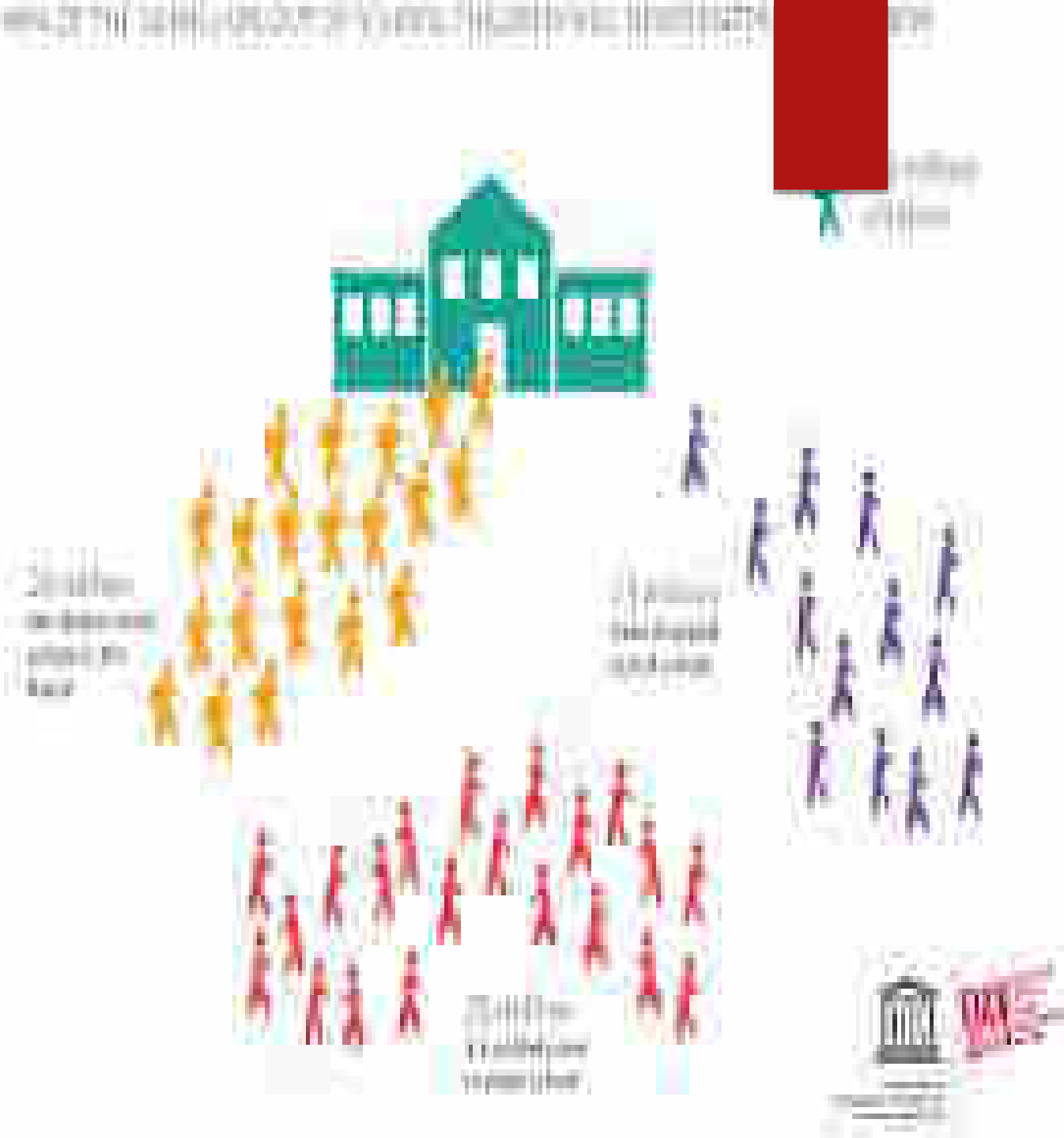

Conferințele mondiale ale educației pentru toți (EPT)

- **Conferința de la Jomtiem - martie 1990** – organizată de UNESCO, UNICEF, PNUD, PNUP şi Banca Mondială - a consacrat perioada 1990-2000 ca Decadă a Educației Pentru Toți.
  - "Fiecare persoană – copil, tânar sau adult – trebuie să beneficieze de oportunități educaționale proiectate pentru a le satisface necesitațile educaționale de bază"
- **Forumul Mondial al Educatiei pentru Toți - Dakar, 2000 –** organizată tot de agențiile ONU – **continuare mobilizare și acțiune**
- **Forumul mondial al educației (agențiile ONU) – Incheon, 2015 - către 2030...**

Cu această ocazie s-a reafirmat viziunea miscării mondiale a EDUCAȚIEI PENTRU TOȚI, inițiată la JOMTIEM și reiterată la DAKAR – cel mai important angajament pentru educatie din ultimele decade, care a facilitat obținerea unui progres semnificativ in educatie.

Educația incluzivă și educația pentru toți (UNESCO, Salamanca, 1994)

LANSAREA ASPIRAȚIEI EDUCAȚIEI INCLUZIVE

-Conferința UNESCO de la Salamanca (1994):

***Educația incluzivă* caută *să răspundă nevoilor de învățare ale tuturor* copiilor, tinerilor și adultilor, cu un *accent deosebit pe cei vulnerabili* din punctul de vedere al marginalizării și excluziunii sociale.**

VIZIUNEA: Şcolile obişnuite, cu o orientare incluzivă sunt cele mai eficiente mijloace de combatere a discriminării şi creează comunități primitoare, dezvoltând o societate incluzivă şi oferind tuturor accesul la educație”

Grupuri vulnerabile (țintă) în lume, cu prioritate pentru educație incluzivă (UNESCO, 2009)

- Copiii străzii
- Copiii care muncesc
- Copiii soldați
- Copiii cu dizabilități
- Populația indigenă
- Copiii romi
- Populația rurală…

Fiecare regiune și țară are propriile grupuri vulnerabile…

- ALTE GRUPURI – în prezent (în Europa) – imigranții, minoritățile sexuale (LGBT) etc

Educație pentru toți (EPT) și educație incluzivă (EI)

Deși conexiunile pot fi controversate și uneori cele două (EPT Și EI) sunt utilizate intersanjabil, după unii autori, ele conduc totuși, în principal, la identificarea unei relații de la parte - educația incluzivă - la întreg - educația pentru toți.

Educația incluzivă – EI (din 1994), a cărei geneză are ca bază EPT (1990) poate fi considerată ca o *strategie majoră, ca un mijloc fundamental de atingere a EPT.*

Atât EPT cât și EI reflectă necesitatea dezvoltării şcolii (de masă), pregătirea şi schimbarea de ansamblu a acesteia, pentru a primi şi satisface corespunzator participarea tuturor copiilor din comunitate, cu accent pe grupurile marginalizate si/sau excluse, în medii şcolare obişnuite, ca elemente componente ale diversității umane - cu diferențele și necesitățile ei specifice.

Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all

Forumul mondial al educației - agenția ONU – Incheon, 2015 - către 2030...

S-a reiterat SDG 4 : **"Asigurarea unei educații de calitate, echitabile și incluzive și promovarea învățării pe toată durata vieții pentru toți".**

SDG4 – obiectivul (mileniului) de dezvoltare durabilă nr. 4

Europa și incluziunea în educație

- **The Digital Education Action Plan (2021-2027)**
- **It outlines the European Commission's vision for high-quality, *inclusive and accessible digital education in Europe*.**
- **- spre o educație digitală incluzivă și accesibilă...**

- **Commission Communication (COM(2020) 625 final): Achieving the European Education Area by 2025**
- One of the six axes of the European Education Area is dedicated to ***inclusive education*** and lifelong learning ***for all,*** starting with early childhood education and care.
- ***- educație incluzivă și învățare pe toată durata vieții, pentru toți...***

Incluziune, diversitate și echitate în educație

Diversitatea în educație

Echitatea în educație

O dubla perspectiva asupra diversitatii : Diferente si disparitati (Russel, 2010)

PERSPECTIVA DIFERENȚELOR

- **Diversitatea poate fi un concept neutru, care se axeaza pe diferențe si egalitate de drepturi; există foarte multe diferențe între oameni (de gen, fizice, psihice, de capacitate (abilitate-dizabilitate), de mediu socio-cultural, de rasă, etnie, origine religioasă, de orientare sexuală, lingvistice etc).**
- **Esenta abordării interumane axată pe diferențe o constituie respectul si valorizarea egală, ca ființe omenești, cu aceleași drepturi…(specific mai ales in abordarea inter și/sau multiculturală)**

- ***DISPARITATEA*** – ca formă a diversității umane - este asociată, în anumite situații - legate tot de diferențe interumane - cu puncte de plecare sau cu rezultate semnificativ diferite, *disparități (decalaje)* ori cu un tratament diferențiat cu efecte negative (diferențierea discriminativă). În aceste contexte este necesară *egalizarea șanselor*, pentru a reduce decalajele si/sau discriminarea. Poziția neutră în aceste situații, simpla recunoastere, acceptare a egalității este insuficientă (produce doar egalitarism și/sau reproducere socială)...
- Sunt necesare <u>măsuri afirmative, pozitive</u> (un pluralism angajat), de eliminare, reducere a inegalităților, inechității, dificultătilor majore (spatiu de intervenție pentru...CJRAE)!
- În asemenea situații ar trebui să aplicăm principiul ECHITĂȚII – dreptate, egalizare de șanse (premise, condiții etc), corectitudine, cinste, nepărtinire, fairplay...!
- **Este posibilă oare incluziunea fără echitate?**

O sinteză a argumentelor pro educație incluzivă

- Imperativul drepturilor omului – toate ființele umane au dreptul universal la educație (stipulat în toate documentele internaționale, de după 1948)...
- Coeziunea socială și reducerea efectelor negative ale segregării – absența excluderii, segregării ajută toți oamenii, interacșiunile dintre ei > deci întărește coeziunea socială...
- Argumentul etic/moral – nu este corect din punct de vedere etic să separi anumiți copii de ceilalți...
- Argumentul economic (mai ales în cazul celor cu dizabilități) – mai controversat însă...

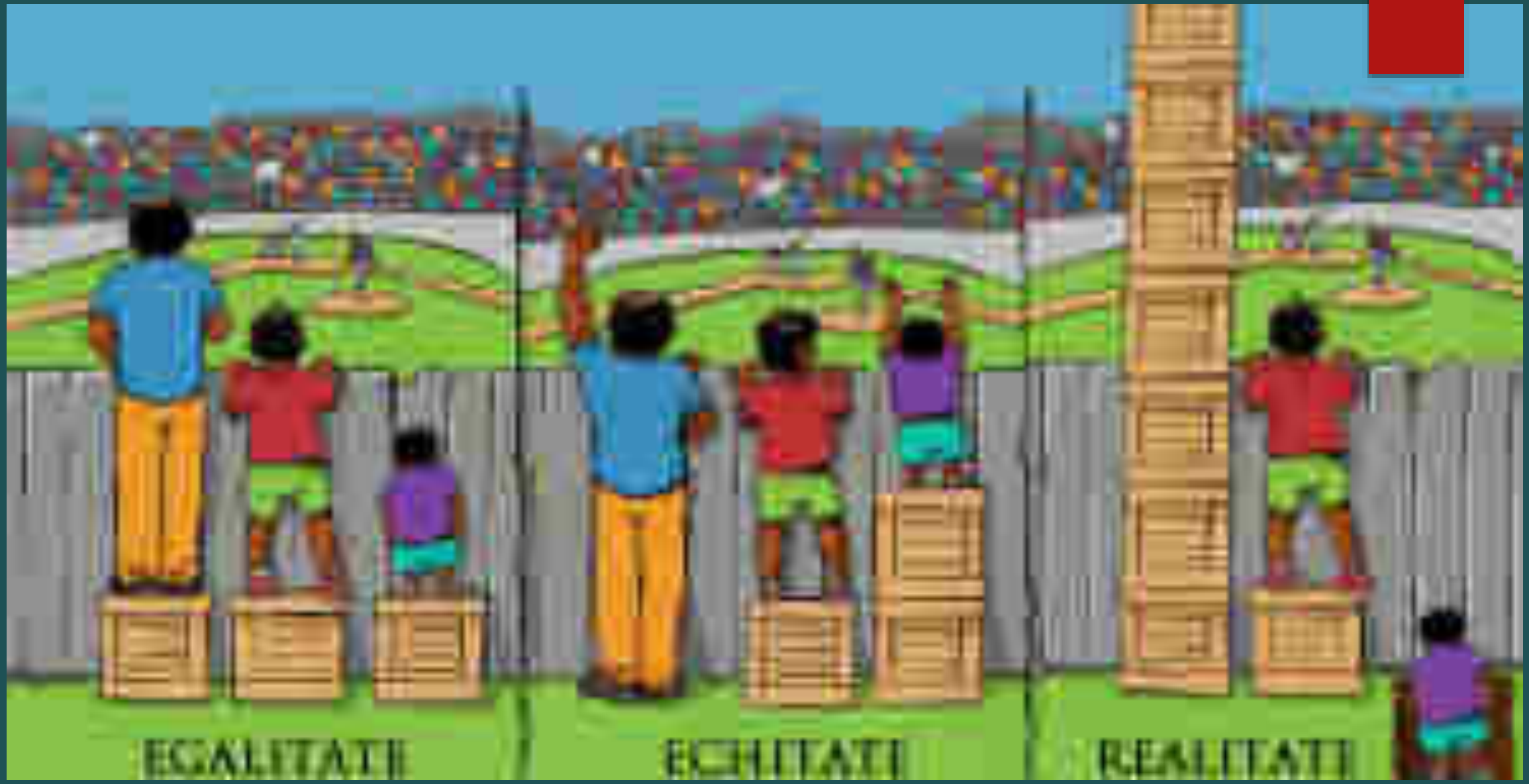
EGALITATE
ECHITATE
REALITATE

REALITĂȚILE LUMII ȘI EDUCAȚIEI

- Am trecut în revistă aspirațiile, valorile ideologice contemporane ale incluziunii (ca mijloc de combatere a excluziunii) în educație, ca strategie majoră de promovare a educației pentru toți...
- DAR REALITĂȚILE?
- EVIDENȚIEREA EXCLUDERILOR, INECHITĂȚILOR, A SURSELOR DE DISCRIMINARE ESTE FOARTE IMPORTANTĂ...În fond din asemenea analize au luat naștere cele două paradigme (EPT și EI)...
- În fiecare țară unele grupuri se confruntă cu bariere care le impiedică să participe deplin în viața politică, economică și socială. Dezavantajale se bazează adesea pe identitate socială, care derivă din dimensiunile de gen, locație, ocupație, rasă, etnie, religie, statut civil, dizabilitate, orientare sexuală și identitate de gen...

(https://www.worldbank.org/en/topic/social-inclusion)

COVID 19 și inegalitățile din lume

- Actuala pandemie a scos la lumină inegalități adânc înrădăcinate.
- Este importantă înțelegerea impactului diferențiat și intensificat al pandemiei asupra oamenilor cei mai marginalizați, inclusiv persoanele cu dizabilități, femeile, tinerii fără loc de muncă, minoritățile sexuale și de gen, persoanele vârstnice, cele indigene, minoritățile etnice și rasiale...
- La nivel global, pierderea în bogăția de capital uman, din cauza inegalității de gen este estimată la 160 miliarde $.
- Afro-descendenții continuă să aibă niveluri înalte de sărăcie (de 2,5 ori mai mari decât în America Latină).
- 90% dintre copiii cu dizabilități din țările în curs de dezvoltare nu merg la școală...
- În multe țări este foarte greu de luptat împotriva excluderilor legate de LGBT (70 de țări continuă să incrimineze homosexualitatea)...

(https://www.worldbank.org/en/topic/social-inclusion)

Unele critici ale incluziunii în lume

- Cu toate argumentele și rațiunile solide în favoarea educației incluzive au existat și există unele critici.
- Aceste critici au venit mai ales din lumea educației speciale (învățământului special)...
  - Critica cea mai vehementă este împotriva *"incluziunii depline„*, care poate reduce sau chiar elimina intervenția de educație specială...
  - Incluziunea nu este productivă psihosocial, ea poate produce efecte negative în clasă asupra celor, incluși, chiar și bullying...
  - Unele cercetări indică absența unor rezultate școlare în învățarea teoretică...
  - Atitudinile (mai ales ale profesorilor) față de incluziune sunt multidimensionale și nu foarte pozitive...

Dileme ale incluziunii în educație

- Aceste dileme sunt în bună parte legate de dilemele diferențelor interumane, de dilema de bază care este - *recunoașterea sau nu a diferențelor dintre oameni (de evitat două extreme)...*
- Norwich B., (2006, 2013) afirmă că această dilemă apare în general deoarece în societățile democratice, pluraliste există concepții pozitive și negative cu privire la diferențe. *Perspectiva negativă* presupune că diferența reflectă un statut social mai scăzut, mai puțină valoare, ceea ce perpetuează inegalitățile și tratamentul inechitabil. *Perspectiva pozitivă* este aceea că diferența reflectă recunoașterea individualității, a particularităților, nevoilor și intereselor individuale.
- Această dilemă este foarte evidentă în cazul persoanelor cu dizabilități și/sau CES, ca și in situația unor alte grupuri minoritare, din punct de vedere etnic, rasial, socioeconomic, linvistic și/sau cultural etc.

Ideal și idealuri în educație

- **Ca ideal politic, educația incluzivă este la concurență cu alte idealuri poiltice privind educația, ca de pildă discursurile economice care prioritizează eficiența și eficacitatea, ca și obiective educaționale.**
- **În felul acesta, educația incluzivă trebuie realizată în contexte în care opțiunile disponibile pentru acțiune sunt restricționate de mai multe politici educaționale, adesea în contradicție, la diferite niveluri ale sistemului educațional...**

Gunnlaugur Magnússon, Kerstin Göransson & Gunilla Lindqvist (2019) Contextualizing inclusive education in educational policy: the case of Sweden, Nordic Journal of Studies in Educational Policy; https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20020317.2019.1586512

REALITĂȚI SOCIALE din țara noastră

- La toți indicatorii de inegalitate socială, România se plasează pe primul sau al doilea loc din Europa (după Lituania).
- Un indicator standard al inegalității este raportul dintre veniturile celor mai bogați 20% față de cei mai săraci 20%. Raportul era la noi în anul 2000 de 4,5 şi a crescut în 2016 la 7,2...
- "In România, rata sărăciei persoanelor ocupate este în prezent cea mai mare din UE, înregistrând o valoare dublă față de media UE 8." (Zamfir, C., 2018, pg. 249)
- "Politic, România se depărtează de Europa: un obiectiv important al construirii Uniunii Europene este limitarea progresivă a inegalității sociale. În România, mulți lideri politici consideră inegalitatea ridicată ca un cost inevitabil, chiar ca un indicator al succesului tranziției, de sănătate motivantă." (Idem, pg 243)

Sursa: Zamfir, C., (coord.), 2018, *Istoria socială a României,* Editura Academiei Române, București

A existat o reacție oficială a guvernanților?

Memorandumul incluziunii sociale (2005)...

Strategia națională privind incluziunea socială şi reducerea sărăciei 2015-2020...

CE ŞANSE POATE AVEA PROGRESUL INCLUZIUNII (SOCIALE), ÎNTR-O SOCIETATE FOARTE POLARIZATĂ, CU MULTE INEGALITĂȚI CARE CONDUC LA EXCLUDERE ŞI DISCRIMINARE?

Incluziunea în educația din țara noastră – unele repere temporale după 1990

- 1995 – publicarea Pachetului de resurse UNESCO pentru profesori (1993) – *„Cerințele speciale în clasă„ (cu sprijin UNICEF, la inițiativa MI)*
- *1995-1996 – utilizarea experimentală a acestui pachet, în 7 cursuri realizate, pe zone: Bucureşti, Bacău, Braşov, Cluj, Craiova, Iaşi şi Timişoara.*
- *1999 - „Dezvoltarea practicilor incluzive în școli. Ghid pentru profesori„ -* publicație (2000 exemplare) și casetă video – ambele cu sprijin UNICEF (colaborare cu MEN)
- 2000 - București: Seminarul Subregional *Human Resource Development in Suport of Inclusive Education/Dezvoltarea resurselor umane, în sprijinul educației incluzive* (8 țări și România) - organizat *de* UNICEF și UNESCO...
- 2001 - Un studiu de caz publicat de UNESCO „Including the Excluded. Meeting diversity în education, Example from Romania„/*Includerea celor excluși: Răspunsul pentru diversitate în educație. Exemplu din România…*
- După anul 2000 – numeroase cursuri (realizate mai ales prin proiecte de tip PHARE, cu focalizare pe copiii romi și cei cu dizabilități), precum și publicații, traduceri sau scrieri ale unor autori autohtoni...

Educația incluzivă în legislația actuală (2011+)

2011 – Legea Educației Naționale și reglementările subsecvente...

- Principiul incluziunii sociale...POATE FI OARE INCLUZIUNEA DOAR POST-ȘCOLARĂ?

Art. 99, alin. 6, e:

- **„servicii de consultanță pentru educație incluzivă, furnizate de *centrele şcolare de educație incluzivă*„ - una dintre activitățile şi servicii educaționale coordonate metodologic de CJRAE...**

STUDIU 2014 (articol în Revista Repere, Univ. București *) Esenta concluziilor

- ***utilizarea terminologiei din vocabularul educației incluzive este limitată, confuză necorelata, uneori eronata - în legislația specifică și în documentele oficiale promovate de instituțiile centrale***
- **educatia incluziva este un concept neclar definit (ca si dizabilitatea si CES), se confundă de cele mai multe ori cu integrarea copiilor cu dizabilități în şcolile de masă (uneori în cele speciale...);**
- **educația incluzivă nu constituie (încă) o prioritate pentru sistemul național de educație din România; educația incluzivă este considerată o problemă marginală, care nu priveşte întregul sistem de invatamant;**
- **paradigma educatiei copiilor cu dizabilitati si alte CES este mai degraba cea a educatiei integrate (a integrării, nu a incluziunii); acesti copii sunt încă priviți prin prisma modelului medical, diagnosticați și considerați bolnavi sau potențial bolnavi...**

Desegregare şi incluziune. OMEN 6134 din 2016 privind interzicerea segregării școlare

- Se stipulează, pe lângă criteriul etnic deja existent (Ordin similar din 2007) și criteriul dizabilității sau cerințelor educaționale speciale, statutul socio-economic al părinților/familiilor, mediul de rezidență și performanțele şcolare ale beneficiarilor primari ai educației.
- În acest sens, este interzisă separarea fizică a școlarilor care provin din familii cu același nivel socio-economic în grupe/ clase/ clădiri/ ultimele două bănci/alte facilități din învățământul de masă, astfel încât procentul acestora să devină disproporționat în raport cu majoritatea...

- Şcoala incluzivă este o şcoală prietenoasă şi democratică, care valorifică diversitatea socio-etno-culturală, o şcoală în care toți copiii sunt respectați şi integrați fără discriminare şi fără excludere generate de originea etnică sau de limba maternă, dizabilitate si/sau cerințe educaționale speciale, statutul socioeconomic al familiilor, mediul de rezidență sau performanțele şcolare ale beneficiarilor primari ai educației (Art. 2)

Vulnerabilități în educație (2015-2020)

- Diversele programe care au drept scop creșterea *participării persoanelor cu dizabilități la învățământ* și pe piața muncii nu au reușit să îmbunătățească situația...(*)
- *Ratele de participare a copiilor romi la toate nivelurile de educație* sunt semnificativ mai scăzute decât pentru copiii de alte etnii, această inegalitate crescând substanțial la nivelul învățământului liceal.
- *Școlile din zonele rurale sunt dezavantajate* prin comparație cu cele din zonele urbane în ceea ce privește finanțarea disponibilă, resursele umane, infrastructura și accesibilitatea. Aceste aspecte sunt valabile pentru toate nivelurile de educație, dar în special pentru învățământul profesional și tehnic.
- Cu toate acestea, *școli dezavantajate există și în zonele urbane marginalizate*.

O critică europeană pentru CSEI

Consiliul Europei (2017, septembrie). *Fighting school segregation in Europe through inclusive education: a position paper*, https://rm.coe.int/fightingschool-segregationin-europe-throughinclusive-education-a-posi/168073fb65. - pg 7

Varianta engleză

- ”Some countries appear willing to settle for some form of segregation and rename segregated forms of education using more acceptable terminology or even “inclusive education”.(5)
- (5) In Romania for example, former residential institutions for children with disabilities have been renamed “inclusive education centres”; see the report on Romania (2014), paragraph 58.”

Traducerea

- Unele țări par dornice să continue o anumită formă de segregare și să redenumească forme segregate de educație, utilizând o terminologie mai acceptabilă sau chiar „educație incluzivă„.(5)
- (5) În România de exemplu, fostele instituții rezidențiale pentru copii cu dizabilități au fost redenumite „centre de educație incluzivă„; a se vedea raportul despre România (2014), paragraful 58...

Starea educației incluzive la noi (2021)

"Sistemul de învățământ de masă are deficiențe majore în asigurarea unui mediu școlar incluziv corespunzător pentru elevii cu dizabilități mentale/psihice, dar și senzoriale.

În cazul elevilor cu dizabilități fizice, nevoia de adaptare se referă doar la asigurarea accesibilității fizice a mediului școlar.

În cazul elevilor cu dizabilități mentale/psihice, cerințele sunt mai mari și mai greu de satisfăcut. Pe de o parte, este nevoie de adaptare curriculară, precum și a metodelor de predare și evaluare, de asigurarea unei asistențe didactice specializate, adaptate nevoilor fiecărui copil; pe de altă parte, pentru unii dintre elevi, un act educativ corespunzător necesită desfășurarea în paralel de activități de abilitare/reabilitare, cum ar fi participarea la diverse terapii.

Reprezentanți ai sistemului educațional și părinți de copii cu dizabilități au declarat deopotrivă că adaptarea sistemului la nevoile acestor elevi este pentru majoritatea cazurilor formală și realizată în documente, dar aproape deloc în mod real.

Asistența unei resurse umane specializate și aplicarea unei programe adaptate sunt deficitare. Există puține cazuri în care adaptarea reală este realizată, acestea fiind mai degrabă *rezultatul implicării excepționale a unui cadru didactic și/sau părinte.*

În plus, majoritatea terapiilor specifice diferitelor afecțiuni lipsesc din școlile de masă..."

Sursa Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România (Banca Mondială, 2021, pg.192)

Competiție, cooperare și incluziune în educație

- **Centrul de cercetare și promovare a echității în educație (CCPEE), București**
- **CONFERINȚA NAȚIONALĂ "ACCES ȘI PARTICIPARE LA EDUCAȚIE"**
- **Ediția a IV a, 23 noiembrie 2019**
- **COMPETIȚIE ȘI COOPERARE ÎN ȘCOALA ROMÂNEASCĂ**

- ***O scurtă privire asupra cadrului normativ-juridic***

Traian Vrasmas

Competiție și cooperare în școală. Aspecte teoretice

- Studiile și cercetările din domeniul psihopedagogiei au evoluat în timp, de la predominanța (poate chiar fetișizarea) recomandării competiției, la deplasarea accentului spre cooperare în instruirea școlară – în ultimii 50 de ani...dar și la considerarea lor diadică, alternativă, echilibrată...
- Sunt și unele voci radicale (Alfie Kohn), care combat total competițiile în educație...
- Este necesară o mai bună precizare a condițiilor și finalităților urmărite prin competiție și cooperare (CU CINE ? ÎN CE MĂSURĂ/PÎNĂ UNDE? CARE ESTE SCOPUL UNEI COMPETIȚII SAU COOPERĂRI?)
- Numeroase studii din lume indică faptul că învățarea prin cooperare/ cooperantă este benefică tuturor copiilor și în mod particular celor cu CES (cu o nuanță aparte pentru învățarea în cuplu/pereche)...

- **COOPERAREA POTENȚEAZĂ INCLUZIUNEA!**

COOPERAREA ȘI COMPETIȚIA – EVIL TWINS/GEMENI ANTINOMICI sau FATED LOVERS/ÎNDRĂGOSTIȚI PREDESTINAȚI?

- **Concluziile lui Fitch &Loving** (Clermont College, University of Cincinnati - https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1072449.pdf

- **Competiția ar trebui să aibă loc doar în context de cooperare (competiție amicală).**
- **Dacă o competiție vizează dominarea, ea ar trebui combătută...**
- **Dacă o competiție vizează transformarea, ea este utilă, productivă...**
- **Gemeni, dar nu neapărat opuși, într-o cooperare intensă și o competiție amicală, în căutarea unor comunități mai echitabile și mai incluzive...**
- **Îndrăgostiți, într-o metaforă adecvată a îmbinării cooperării și competiției – uneori fierbinte, alteori rece, uneori tandru, alteori tumultuos – dar mereu împreună, cu scopul îmbogățirii reciproce...**

COMPETIȚIA ȘI COOPERAREA ÎN LEGISLAȚIA DE EDUCAȚIE – explorare online

- Pentru promovarea contextelor competitive în educație există – doar în ultimii ani (după adoptarea LEN 2011) - numeroase acte normative și documente legate de competițiile școlare (concursuri, olimpiade etc), pentru copii și tineri capabili de performanțe înalte...
- Privitor la promovarea cooperării în educația școlară nu prea găsim informații, doar câte ceva la unele școli... Sunt identificabile foarte puține documente postate la nivel național (pe edu.ro) despre incluziune...și desegregare, despre indexul incluziunii...
- Legea 1/2011 are o prevedere utilă, la art. 109: competiții între școli care se bazează pe evaluarea instituțională a fiecărei unități de învățământ după două axe majore: incluziune și performanță...

Competiția și cooperarea (INCLUZIUNE SI/SAU DESEGREGARE) pe edu.ro

COMPETIȚIA

- https://www.edu.ro/etichete/olimpiade-și-concursuri – noiembrie 2019
- **Pentru copiii și tinerii capabili de performanțe înalte (secțiunea 14, LEN/2011)**
- **Sunt listate circa 95 de regulamente, calendare, note, precizări privitoare la competițiile școlare (pentru olimpiade - 55 regulamente)**
- **30 de OMEN (2011 – prezent)**
- **20 liste cu rezultate la olimpiade**
- **Dintre competițiile naționale doar unele se regăsesc în lista competițiilor internaționale...**

COOPERAREA (INCLUZIUNE SI/SAU DESEGREGARE)

Doar referiri la incluziune și desegregare...

O excepție la competiții:

Regulamentul specific privind organizarea și desfăşurarea olimpiadei de informatică în echipe...Nu apare prea clar dacă există și în ce anume constă cooperarea dintre cei 4 membri ai echipei în rezolvarea celor 7 probleme...

Regulamentul privind competițiile dintre școli pe cele 2 axe majore – *incluziune și performanță* este (tot) în faza de proiect (draft)...

https://www.edunews.ro/proiect-metodologie-competitii-intre-scoli - 10.05.2021

Document-suport pentru aplicarea Indexului pentru Incluziune în schema de microgranturi...

https://www.edu.ro/sites/default/files/Index%20incluziune%20microgranturi.pdf

O posibilă axă a incluziunii...(proiect)

Intră în competiție unitățile școlare care au cel puțin un program de incluziune socială privind:

- Copiii cu cerințe educative speciale;
- Prevenirea abandonului şcolar;
- Facilitarea accesului la educație al copiilor din comunitățile izolate;
- Servicii de consiliere / informare şcolară pentru familiile din comunitățile defavorizate cu privire la avantajele participării la procesul educațional;
- Dezvoltarea programelor de învățământ pe toată durata vieții/tip „A două şansă", relevante pentru incluziune;
- Implementarea programului "Şcoală după şcoală" în medii defavorizate;
- Educația interculturală;
- Susținerea materială a copiilor care provin din familii defavorizate;
- Dezvoltarea programelor educaționale în funcție de cerințele pieței muncii;

Îngrijorări privind educația incluzivă (cu focalizare pe CES)

http://reninco.ro/images/banners/CONCLUZII%20%20analiza%20GREI%20vineri%2022.11.2019%20.pdf

- **Educația incluzivă este definită (în acte normative) fie prin prisma unei publicații UNICEF-MEN din 1999 fie într-o manieră care nu evidențiază clar faptul că această educație trebuie să aibă loc în școala generală, de masă…Conceptul de educație incluzivă este utilizat uneori defectuos, în maniere care îl devalorizează și demonetizează…**
- **Paradigma de funcționare a educației generale este la noi cea preponderant bazată pe competiție și performanțe, ceea ce nu poate favoriza progresul școlar al tuturor copiilor…inclusiv a celor cu dizabilități și/sau CES.**
- **Nu există la noi o structură națională de cercetare în acest domeniu...**
- **România este singura țară din UE care nu este membră a EUROPEAN AGENCY FOR SPECIAL NEEDS AND INCLUSIVE EDUCATION (EASNIE)"- www.european-agency.org – organizatie din care fac parte toate țările membre UE (inclusiv Bulgaria, din 2016)**

Îngrijorări privind activitatea CJRAE/CMBRAE (idem sursa)

- CSEI-urile stipulate în LEN ca și competență a CJRAE/CMBRAE au fost însă operaționalizate prin regulamentele adiacente în afara CJRAE, ca noi denumiri pentru unele școli speciale…
- Activitatea profesorilor de sprijin nu este (nu poate fi) coordonată metodologic de CJRAE/CMBRAE, deoarece angajarea și funcționarea acestora după anul 2011 se realizează potrivit legislației, în cadrul școlilor speciale, separat de CJRAE…
- Pentru CJRAE s-au adăugat competențe noi (Legea și metodologia tulburărilor de învățare, 2016-2017). Este oare posibil cu aceleași resurse umane?
- Mai multe studii din ultimii ani apreciază că normarea profesioniștilor de la CJRAE este mult sub necesitățile reale din școli (consilier/psiholog la 800 de copii, logoped la 500 de copii, profesor de sprijin la 8-12 copii etc)…
- Resursele de sprijin (educație specială) sunt insuficiente în școlile de masa – de tipul camera și profesor de resurse, coordonator CES, asistent de clasă etc.

ÎN LOC DE CONCLUZII.
Ce se (mai) poate face în continuare?

- a) În plan larg socio-uman, economic, politic etc...
- b) în domeniul educațional (DEZIDERATE)
  - INCLUZIUNEA ESTE PROVOCAREA ȘI CALEA DE URMAT A ÎNTREGULUI SISTEM EDUCAȚIONAL! *NU ESTE CEVA MARGINAL, PERIFERIC LEGAT DOAR DE ANUMITE GRUPURI MINORITARE...*
  - NICI UN COPIL/ELEV SĂ NU RĂMÂNĂ ÎN URMĂ!/FIECARE ELEV SĂ REUȘEASCĂ ÎN ȘCOALĂ! (NO CHILD LEFT BEHIND/EVERY STUDENT SUCCEEDS) – ASPIRAȚIILE SĂ CONDUCĂ LA FAPTE!
  - Să se acorde efectiv valoare egală, dar și cu egalizare de șanse, tuturor copiilor în contexte școlare!
  - O NOUĂ LEGE A EDUCAȚIEI, care să STIPULEZE CLAR, să OPERAȚIONALIZEZE ȘI SĂ DETERMINE CUMVA, CU PRIORITATE, APLICAREA EFECTIVĂ ÎN PRACTICA ȘCOLARĂ a principiului și strategiei majore a EDUCAȚIEI INCLUZIVE, ca mijloc esențial de ascensiune către idealul EDUCAȚIEI PENTRU TOȚI.

ÎN LOC DE CONCLUZII.
Ce se (mai) poate face în continuare?

- **O VOINȚĂ POLITICĂ AUTENTICĂ, la toate nivelurile manageriale, de evaluare, proiectare, finanțare adecvată și monitorizare constantă, pe termen lung, a unui sistem educațional care să poată garanta dreptul de acces și participare efectivă, nediscriminatorie la educație a tuturor cetățenilor, cu accent (egalizare de șanse) pentru grupurile mai vulnerabile...**

- **O STRUCTURĂ UNICĂ, CLARĂ, COERENTĂ A SERVICIILOR EDUCAȚIONALE PENTRU SUPORT ȘI EGALIZAREA ȘANSELOR DE ÎNVĂȚARE, ÎN TOATE ȘCOLILE (sub umbrela CJRAE./CMBRAE)!**

- **O STRATEGIE NAȚIONALĂ A EDUCAȚIEI INCLUZIVE!...**